

Sygn. akt: I C 226/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2017 r.

Sąd Rejonowy w Chełmnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Monika Mleczo- Pawlikowska
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Beska

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2017 r. w Chełmnie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. R.

przeciwko J. R. i R. R.

I. Oddala powództwo.

II. Zasądza od powoda na rzecz pozwanych J. R. i R. R. solidarnie kwotę 3.600,00 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 226/17

UZASADNIENIE

Powód A. R. reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych J. R. i R. R. kwoty 28.175 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 29 czerwca 2016r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłatą od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda wskazał, iż powód wraz z pozwanymi w dniu 26 czerwca 2014r. zawarli przed tutejszym Sądem w sprawie I Ns (...) ugodę o dział spadku, na podstawie której pozwani zobowiązali się do spłaty wszelkich obciążeń ujawnionych w Księdze Wieczystej (...) prowadzonej dla nieruchomości położonej w K.. Pozwani jedynie częściowo spłacili te wierzytelności i powód wezwany został przez wierzyciela – Bank Spółdzielczy w B. do spłaty pozostałej należności wynikającej z umowy kredytu zawartej przez spadkodawcę. Powód w celu uniknięcia sprawy sądowej oraz egzekucji komorniczej spłacił należność na rzecz Banku Spółdzielczego w B. na rzecz pozwanych. Pomimo wezwania do zapłaty, pozwani do dnia dzisiejszego nie spłacili powodowi uiszczonej przez niego należności.

W odpowiedzi na pozew pozwani R. R. i J. R. wnieśli o oddalenie powództwa podnosząc, iż z tytułu działu spadku zobowiązani byli solidarnie do zapłaty na rzecz A. R. kwoty 12.000 zł i kwotę tę zapłacili. Powód dokonał całkowitej spłaty 1/3 zadłużenia na rzecz Banku, która odpowiadał jego udziałowi w spadku po ojcu. Natomiast pozwani cały czas spłacają swoje zobowiązania wobec Banku z tego tytułu.

Sąd ustalił, co następuje.

Postanowieniem z dnia 5 marca 2013r. Sąd Rejonowy w Chełmnie w sprawie I Ns (...) stwierdził, iż spadek po Z. R. zmarłym dnia 2 stycznia 2013r. w C., ostatnio stale zamieszkałym w K. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 19.10.2011r. nabyli synowie A. R. i J. R. oraz wnuk R. R., każdy z nich w 1/3 części i każdy z nich z dobrodziejstwem inwentarza. Ze sporządzonego spisu inwentarza wynikało, iż w skład masy spadkowej weszły trzy nieruchomości objęte księgami wieczystymi (...) o łącznej wartości 734.444 zł.

W dniu 26 czerwca 2014r. spadkobiercy dokonali działu spadku po zmarłym Z. R., w formie ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Chełmnie w sprawie I Ns (...). Postanowienie o umorzeniu postępowania uprawomocniło się w dniu 26 czerwca 2014r.

/okoliczność bezsporna/

Mocą przedmiotowej ugody A. R. otrzymał na wyłączną własność dwie nieruchomości: niezabudowaną położoną w K. dla której tutejszy Sąd prowadzi księgę wieczystą (...) o wartości 4.432 zł oraz niezabudowaną nieruchomość położoną w K. dla której tutejszy Sąd prowadzi księgę wieczystą (...) o wartości 198.652 zł.

/dowód: ugoda k. 40 w aktach I Ns (...)/

Mocą przedmiotowej ugody J. R. i R. R. otrzymali na współwłasność każdy po 1/2 części nieruchomości – zabudowaną położoną w K. dla której tutejszy Sąd prowadzi księgę wieczystą (...) o wartości 531.360 zł wraz z obciążeniami ujawnionymi w wyżej wymienionej księdze wieczystej tj. hipotekami, kredytami oraz wszelkimi rzeczami ruchomymi ujętymi w spisie inwentarza stanowiącymi wyposażenie wyżej wymienionej nieruchomości. Jednocześnie uczestnicy postępowania J. R. i R. R. zobowiązali się solidarnie do zapłaty na rzecz A. R. kwoty 12.000 zł obejmującej również koszt postępowania spadkowego i działowego płatnej w pięciu ratach po 2.400 zł.

/dowód: ugoda k. 40 w aktach I Ns (...)/

W dziale IV księgi wieczystej (...) prowadzonej dla nieruchomości, położonej w K., gmina C. ujawnione były: hipoteka umowna zwykła w kwocie 105.000 zł za zabezpieczenie kwoty kredytu z tytułu umowy nr (...) z dnia 30.09.2010r. zawartej przez Z. R. oraz hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 52.500 zł na zabezpieczenie odsetek oraz pozostałych kosztów kredytu. Obie hipoteki wpisane zostały na rzecz Banku Spółdzielczego w B. Oddział Operacyjny w C.. Obecnie w księdze wieczystej jako właściciele nieruchomości ujawnieni są J. R. i R. R. w udziałach po 1/2 części.

/dowód: odpis zwykły z księgi wieczystej (...) k. 8-20/

J. R. w okresie od 2 stycznia 2013r. (chwila śmierci kredytobiorcy) do 30 lipca 2015r. z tytułu zadłużenia z umowy kredytu (...) -10- (...) z dnia 30.09.2010r. spłacił na rzecz Banku łączną kwotę 38.269,79 zł. obejmującą kapitał w wysokości 17.926,52 zł i odsetki w kwocie 20.343,27 zł.

/dowód: zaświadczenie z Banku z dnia 30.08.2017r. k. 62/

W dniu 30 lipca 2015r. Bank zawarł ze spadkobiercami J. R. i R. R. ugodę spłaty zadłużenia z tytułu przedmiotowej umowy według stanu zadłużenia na dzień 20.07.2015r.

/dowód: przesłuchanie pozwanego J. R. k. 51v, umowa ugody 64 - 65/

Natomiast przeciwko spadkobiercy A. R. wierzyciel złożył w sprawie I C (...) przed sądem Rejonowym w Toruniu pozew o zapłatę kwoty 25.375,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za okresy i od kwot szczegółowo wskazanych w pozwie, stanowiącą 1/3 części zadłużenia pozostającego do spłaty z tytułu tej umowy kredytu. W dniu 29 czerwca 2016r. A. R. dokonał spłaty na rzecz Banku Spółdzielczego w B. łącznej kwoty 28.175 zł z tytułu 1/3 części zadłużenia. W związku ze spłatą pozew został cofnięty a postępowanie umorzone.

/dowody: przesłuchanie powoda A. R. k. 50 -51, pozew k. 5-6, zaświadczenie k. 24 w aktach I C (...)/

Sąd zważył, co następuje.

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o zaferowany przez strony materiał dowodowy przede wszystkim w postaci dowodów z dokumentów, w tym z akt spraw I Ns (...) i I C (...), oraz z przesłuchania powoda i pozwanego J. R..

Generalnie dano wiarę zeznaniom powoda A. R. za wyjątkiem tego, iż w zawartej przed sądem ugodzie doszło do podziału długów spadkowych i zwolnienia powoda z długu objętego umową kredytu, na zabezpieczenie której ustanowione zostały hipoteki. Okoliczność ta poza twierdzeniami powoda nie została w żaden inny sposób wykazana. Ponadto analiza treści ugody również nie potwierdziła stanowiska powoda. W pozostałym zakresie zeznania powoda były spójne i korespondowały ze zeznaniami pozwanego J. R. oraz zebranymi w sprawie dokumentami. Natomiast okoliczność czy i w jaki sposób pozwani wywiązywali się z pkt II ugody (spłaty kwoty 12.000 zł) nie miała znaczenia dla przedmiotu niniejszej sprawy i nie podlegała badaniu przez sąd.

Sąd dał w całości wiarę zeznaniom pozwanego J. R., gdyż generalnie korespondowały ze zgromadzonymi w sprawie dokumentami. Wprawdzie pozwany wskazał błędną datę roczną zawarcia ugody z wierzycielem, jednakże błąd ten nie rzutował na wiarygodność jego zeznań, gdyż wynikał ze znacznego upływu czasu od dnia zawarcia ugody zarówno przed Sądem jak i ugody z wierzycielem. Sąd dał wiarę pozwanemu w kwestii tego, iż w ugodzie nie doszło do zwolnienia z długu.

Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka E. R. – żony pozwanego J. R., na okoliczność przebiegu i zawierania ugód przed bankiem, a także rozmów z powodem o tym jakiej treści miała być ugoda. Przede wszystkim wniosek ten był spóźniony – Sąd zobowiązał pozwanych do złożenie odpowiedzi na wniosek w której winni przytoczyć wszystkie twierdzenia oraz dowody na potwierdzenie faktów z których wywodzą skutki prawne, pod rygorem oddalenia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Pozwani nie wskazali tego dowodu. Złożenie tego wniosku po przesłuchaniu stron prowadziłoby do przedłużenia postępowania. Ponadto świadek była obecna na części rozprawy, na której był przesłuchiwany powód i pozwany mógł złożyć wniosek o jej przesłuchanie.

Za wiarygodne uznano zgromadzone w sprawie dokumenty, gdyż były jasne i kompletne. Ponadto ich prawdziwość nie została zakwestionowana przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania ich prawdziwości.

Przechodząc do rozważań prawnych na wstępie wskazać należało, iż zgodnie z treścią art. 1034 kc, do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów. Od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów. Zgodnie zaś z treścią art. 1037§ 1 kc, dział spadku może nastąpić bądź na mocy umowy między wszystkimi spadkobiercami, bądź na mocy orzeczenia sądu na żądanie któregośkolwiek ze spadkobierców.

Podkreślić należy, iż w polskim systemie prawa spadkowego przedmiotem działu spadku są wyłącznie jego aktywa. Długi spadkowe przypadają współspadkobiercom z mocy prawa w następstwie dokonanego podziału aktywów i za długi te od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność w stosunku do wielkości udziałów (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 26.9.1968 r., III CRN 209/68, OSN 1969, Nr 6, poz. 112, postanowienie SN z 26.1.1972 r., III CRN 477/71, OSP 1972, Nr 9, poz. 174; postanowienie SN z 12.1.1978 r., III CRN 333/77, Legalis; postanowienie SN z 20.9.2000 r., I CKN 295/00, OSN 2001, Nr 2, poz. 32). Zasada objęcia działem spadku wyłącznie aktywów odnosi się zarówno do działu umownego, jak i sądowego. Przyjmuje się jednak, iż w umowie o dział spadku spadkobiercy mogą określić, który z nich, za jakie długi spadkowe i w jakim zakresie będzie ponosił odpowiedzialność. Jednakże postanowienie umowne w tym zakresie stanie się skuteczne tylko między stronami, w żadnym zaś stopniu nie wpłynie na odpowiedzialność spadkobierców wobec wierzycieli. Spadkobiercy mogą z wierzycielami inaczej uzgodnić swoją odpowiedzialność, np. poprzez przejście długów, a więc przez umowy (art. 519 kc).

W niniejszej sprawie spadkobiercy dokonali działu spadku w drodze ugody zawartej przed sądem. W doktrynie przyjmuje się za tożsamy z umownym działem spadku dział dokonany przez zawarcie ugody między współspadkobiercami (bez względu na to, czy jest to ugoda sądowa, czy pozasądowa). (tak też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1963 r. III CO 12/63). Zatem w drodze takiej umowy – ugody spadkobiercy teoretycznie mogli dokonać podziału aktywów.

Pełnomocnik powoda uzasadniając żądanie pozwu wskazywał, iż jego podstawą jest spełnienie świadczenia osoby trzeciej (tu powoda), gdyż mocą przedmiotowej ugody pozwani przejęli długi spadkowe zwalniając z nich powoda.

Co do zasady zmiana dłużnika nastąpić może bądź w oparciu o umowę mocą której osoba trzecia wstępuje w miejsce dłużnika – przejęcie długu, którą to sytuację reguluje art. 519 kc lub poprzez umowę o zwolnienie z długu – uregulowaną w art. 392 kc. W obu przypadkach umowa ta musi być wyraźna i nie budząca wątpliwości. Czy w umowie o przejęcie, czy w umowie o zwolnienie z długu muszą być zawarte zgodne oświadczenia woli obu stron tj. dłużnika i osoby trzeciej (tu powoda jako trzeciego spadkobiercy) o przejęciu/ zwolnieniu z długu. Musi być dokładnie oznaczony dług, którego umowa dotyczy – jego źródło, wysokość, pozwalający na zidentyfikowanie długu którego umowa dotyczy. W zawartej przez strony ugodzie o dział spadku nie ma takiego stwierdzenia. Nie ma bowiem wyraźnego, zgodnego oświadczenia stron o przejęciu/ zwolnieniu z długu, a co najważniejsze nie ma sprecyzowanego długu. Zdaniem Sądu wskazane w punkcie I b) ogólne sformułowanie o obciążeniach ujawnionych w księdze wieczystej, tj. hipotekami, kredytami jest niewystarczające do ustalenia z jakiego ewentualnie długu i w stosunku do jakiego wierzyciela, a przede wszystkim w jakiej wysokości (co już konieczne musi być określone na dzień zawierania umowy) pozwani mogli by zwolnić powoda (przy czym jak już ustalił Sąd do takiego zwolnienia nie doszło). Również sformułowanie ugody „otrzymują na współwłasność wraz z obciążeniami” nie pozwala na przyjęcie, iż doszło do zwolnienia z długu, skoro istotą długów o rozszerzonej skuteczności tj. zabezpieczonych hipoteką jest to, iż są one związane z nieruchomości i ich przejęcie nie jest zależne od przejęcia długu (zawsze przechodzą wraz z prawem własności nieruchomości).

Prawidłowość wnioskowania Sądu potwierdza również zasada wyrażona w dyspozycji przepisu art. 523 kc (który jednak nie ma zastosowania do długów o rozszerzonej skuteczności: np. zabezpieczonych hipoteką), zgodnie z którym jeżeli w umowie o przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązał się zwolnić zbywcę od związanych z własnością długów, poczytuje się w razie wątpliwości, że strony zawarły umowę o przejęcie tych długów przez nabywcę. Przepis ten wprowadza ogólną regułę, że zwolnienie umowne zbywcy nieruchomości od długów związanych z nieruchomością stanowi umowę o przejęcie długu. Reguła powyższa wynika przede wszystkim z tego, że nabycie nieruchomości nie powoduje przejęcia długów związanych z własnością tej nieruchomości. Stąd też, dla osiągnięcia takiego efektu, konieczne jest umowne zastrzeżenie.

Mocą zawartej przez spadkobierców ugody doszło do przeniesienia udziału we własnościach nieruchomości, ale dla skuteczności przejęcia długów spadkowych w niniejszej sprawie związanych z własnością nieruchomości koniecznym było dokonanie wyraźnego umownego zastrzeżenia. Jeżeli nieruchomość jest obciążona hipoteką, to bez względu na ustalenia stron, przechodzi ona na nabywcę. Nie jest to jednak równoznaczne z uwolnieniem się zbywcy od odpowiedzialności osobistej za dług. W omawianym przepisie wypowiedziano regułę interpretacyjną, w myśl której jeśli w umowie o przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązał się zwolnić zbywcę od związanych z własnością długów, to w owej umowie mieści się również sukcesja w dług. Przy czym jak już wyżej wskazano, zgodnie z art. 519§ 2 pkt 2 kc dla osiągnięcia owego skutku konieczna będzie zgoda wierzyciela.

Reasumując, w ocenie Sądu z uwagi na brak wyraźnego oświadczenia woli wszystkich spadkobierców o zwolnieniu z długu, uznać należało, iż nie doszło do podziału długów spadkowych i wszyscy spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność z tytułu niespłaconego długu z mocy prawa proporcjonalnie do swoich udziałów, czyli w 1/3 części. W związku z tym powództwo podlegało oddaleniu o czym orzeczono na podstawie art. 519 kc a contrario, art. 392 kc a contrario, art. 1034 kc.

Na marginesie zauważyć należało, iż powód w sprawie o dział spadku reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika, który czuwał nad redagowaniem ugody. Ugoda ta ani nie została zaskarżona (nie zostało zaskarżone

postanowienie o umorzeniu postępowania), ani nie została ustalona jej nieważność. Zatem jej treść wiąże Sąd w niniejszej sprawie, a z treści ugody wynika brak wyraźnego zastrzeżenia co do działu długu czy poprzez zwolnienie z długu, czy poprzez przejęcie długu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98§ 1 kpc w związku z odpowiedzialnością strony za wynik postępowania. Ponieważ powództwo zostało oddalone powód winien zwrócić pozwanym poniesione przez nich koszty procesu. Na zasądzoną kwotę kosztów procesu składały się: koszty wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika pozwanych – adwokata zgodnie z § 1pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2016, poz. 1668) w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia pozwu.

ZARZĄDZENIE

1. (...):

- P.. (...)adw. D. L.,

2. (...).

(...).(…)